

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תש"ע

פרשת שמות

א. בלו יקר .

פרק ט' פסוק

בן נראה להם ה' ביום זה דוקא, מצד היותו
שמיני, כי מספר זה מיחד אליו יתברך. וזה
טעם הקרבן שאינו מרצה כי אם מן יום
השמיני והלאה, וזה טעם שהמילה שבשמיני
דוחה השבת שבשביעי, כי הרוחני דוחה
הגשמי.

ומה שיום שמיני זה נטל עשר עטרות, רמז
למה שאמרו רז"ל: כבוד של ימות
המשיח יהיה שמונה נימין, ושל העולם הבא
עשרה נימין (ערכין יג:), לפי שלימות המשיח
נגלה כבוד ה', וראו כל בשר כי ה' אחד רוכב
על שבעה כוכבי לכת מנהיגי העולם הזה.
אבל לעולם הבא שיהיו מפשטים מן החמר
לגמרי, יתוסף בהם השגה שיכירו פח מלכותו
יתברך על כל נבדלים העליונים הכלולים
במספר תשע, בסוד ארון תשעה וכפרת טפת,
ואז השמיני יעלה למספר עשר. על כן בא
הרמז ביום שמיני זה שנטל עשר עטרות,
לומר כי יש בו מעין של העולם הבא, כי שם
ראו את כבוד ה' עין בעין, וכן ביום זה
נאמר: "כי היום ה' נראה אליכם".

[וא] ויהי ביום השמיני. זה יום שמיני
למלאים. נראה מזה שגם יום זה
הוא מקלל ימי המלאים שקדמו לו, וזה אינו,
שהרי הכתוב אומר: "כי שבעת ימים ימלא
את ידכם" (ויקרא ח, לג). ואף על פי שיום זה
מלאים לחנכת המזבח, מפל מקום מה ענין
חנוכה אהרן ובניו לחנכת המזבח. ואולי לפי
שרצה לומר כי בעצם היום ההוא נראה ה'
אליהם ולא בימים הקודמים, על כן הצריך
לתן טעם מה יום מימים, לפי שהיה יום זה
שמיני, דבר זה גרם לו קדשה ביהר שאת, כי
כל מספר שבע חול, ומספר שמיני קדש,
כדעת המדרש (ילקוט שמעוני שמות רמא, טו)
האומר שכל קלוסו של משה היה באז, "ומאז
באתי לדבר בשמך" (שמות ו, כג), "אז ישיר
משה" וכו' (שם טו, א), כי "אז" הינו אחד
רוכב על שבע, והוא להשליט את השם
יתברך על כל שבעה כוכבי לכת, ועל כל
הנמצאים שנתהוו בשבעת ימי בראשית, ועל

מסק

1. כרננו מתקפה להבין אף מה יום זה הוא השמיני במספר, מה מצנוה?
2. לדעתו אין קשר בין חנוכה המלכה להפחת חינוך אהרון ובניו, בצמצם אמה?
3. שבע - חול, שמונה - קודש, מה הן הוכחותיו ומה הרציון ככך?
4. התוכף להביא ראיון נוספות?
5. הקרבן אינו מרובה כי אם מן היום השמיני, הים למה הפלכות עם לברית מילה?
6. הרוחני דוחה הגשמי - איך זה כוצף?
7. מתי ואיך השמונה יהפכו לצערה?

* * *

שמיני

כנגד דבור שהיה בו השפלה אשר פרע בו את העם. עוד נראה כי לצד שעלה אהרן במעלה הנפלאה הלז מתוך כל ישראל בו בחר ה' לזה אמר אליו משה שיִדבר לישראל אמירות רבות והוא אומר לאמר וכן תקצא שאמר פי היום ה' נראה אליכם פי כל המשג וכל הרצון אינו אלא לצד ישראל כאומר אליכם ולא לי וכדרך שמצינו שאמר משה לישראל (יש ת"כ) הלא כל זמן שהיו ישראל נזופים לא דבר ה' עם משה כי כל המשג אינו אלא לצד מעלת ישראל:

ג) תדבר לאמר. צריך לדעת מה טעם ידבר כאן אהרן לישראל ולא משה הרגיל. ואולי כי לצד שאמר להם למי זהב, התפרקו וגו' לזה יצו ה' אליו כי ידבר להם להביא כפרה שעיר עזים, הפה שאסר הוא הפה שהתיר, וכבר כתבנו בכמה מקומות דברי רז"ל כי החטא יפעיל הגנאי במקומו והתקון צריך להיות מכון כנגדו והוא אומר: תדבר לאמר פרוש תדבר דבור שיש בו מעלה תכונת

התוכף להסמיך

אבות

1. לכאורה מה הקושי?

2. מה כאן "הפה שאסר - הוא הפה שהתיר"?

3. "החטא יפציל הגנאי במקומו - והתיקון צריך להיות מכון נגדו", התוכף להסמיך ולהרחיב?

4. איך "לאמור" הוא דיבור שיש בו מעלה?

5. "כל המושג אינו אלא לצד מעלת ישראל" מה כירוש משפט זה?

* * *

ג. רש"י הירש.

פרק יא' פסוק א':

(כ) וייטב בעיניו: "לא בוש משה לומר לא שמעתי, אלא שמעתי ושכחתי" (זבחים קא ע"ב). משה הודה שהדין עם אהרן; אף הוא שמע את כיטול איסור האנינות רק ביחס לקדשי שעה; שמע - אך שכח.

(א) כל הפרק הקודם קשור קשר הדוק להלכות מאכלות אסורות, הנידונות בפרק זה. למדנו בו, שגם אנשים הראויים לכהונה עלולים להגיע לכלל טעות - ולהתחייב מיתה - מתוך שהלכו שבי אחר התרגשות נפשם. לכך קשורה ההלכה, המתייחסת לכהנים ולמורי הוראה: כל אימת שהם קרויים לעבוד במקדש ולפסוק הלכה, עליהם לקדש עצמם גם במותר להם; עליהם להימנע מלשחות יין ושכר, המערפלים את הרוח ומביאים לידי התרגשות הנפש. ועוד נאמר בסוף הפרק: קידוש החיים היוצא מן המקדש - השלמתו היא בקידוש ההנאה הגשמית; ואכילת הכהנים במקום הקודש משלימה את כפרת הקרבנות. כל זה הכין אותנו להבין, שהגשמת ייעודנו הרוחני והמוסרי - להיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש" - תלויה לא מעט גם במזון שאנחנו אוכלים.

כבר הפסוק הפותח את הפרק הזה הוא בהתאמה עם הרעיון הזה: הוא מבטא את המשקל הרב, שהתורה מייחסת להלכות מאכלות אסורות. עצם העובדה, שהלכות אלה ניתנו גם למשה וגם לאהרן - יש בה כדי להעיד על חשיבותן: וידבר ה' אל-משה ואל-אהרן. לא מצאנו עוד לשון כעין זו - בפרשה של מתן מצוות - אלא בהלכות היסוד של חודש ופסח (שמות יב, א ומג), וכן בהלכות טומאת נגעים, זיבה ונדה (להלן יג, א; יד, לג; טו, א). הקרובות ביותר להלכות מאכלות

ואלאהרן לאמר אלהים - אין כיוצא בה במקום אחר. היא מורה, שהלכות אלה ניתנו למשה ולאהרן תחילה; עליהם לשים לב אליהן במיוחד - עלי פי מעמדם באומה ביחס לתורה. משה הוא המוסר והמלמד תורה; ואילו אהרן הוא המחנך לקיום מצוותיה; והצלחת פעילותם הלאומית תלויה במיוחד בהלכות אלה. שליחות משה פונה אל הרוח והדעת, ואילו שליחות אהרן פונה לנפש ולרצון; שליחות שניהם תלויה בכך, שהעם ישמור הלכות אלה. בהן יונח יסוד האומה בפעם השניה - בדרגה נעלה יותר. חודש ופסח יצרו את גופה הלאומי. פרשת משפטים הסדירה את חייה החברתיים. מפרשת תרומה ועד פרק יא של שמיני הוקם המשכן; הוא שהעמיד את חזון התורה כמטרת שיא בקרב האומה. והן זה כל עצמו של חזון זה: העם כולו - על כל פרטיו - יהיה "ממלכת כהנים וגוי קדוש". אולם אל יהא חזון זה רק סמל המקדש; אלא יהפוך למציאות בכל פינות החיים של כל בן ובת לאומה; יהא הכלל החונה מסביב למקדש ראוי לקריאה הפונה לכל בניו ובנותיו: "קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם" (להלן יט, ב) ! אך לשם כך יש צורך באנשים, שהורתם ולידתם וכל מזונם הם במיוחד לצורך המטרה הזאת; יש צורך במישטר של אנשים, שנולדו וניזונו לחזון הקודש של התורה. מישטר זה הונח על-פי ה' בפרשת שמיני, תזריע, מצורע ואחרי מות; הן הן הפרשות, המובילות לקראת "קדשים תהיו".

שמיני

אלות

1. לכאורה מה הקושי בפסוק כ"?
2. מהו הדין ומה משה שכח?
3. פרשנו קושר צנין מאכלות אסורות לראיה של קדושה, איך ניתן להבין זאת?
4. מה מצמדט של הכהנים בכלל זה?
5. מה היה תפקידו של משה ולצומתו אהרון בהנחלת ציוויים אלה?
6. הרוח והדעת לצומת הנפש והרצון, התוכל להבהיר?
7. האם הכהנים והמנהיגים הרוחניים בעצ חוייבים להיות דואא אישית?
8. מה מסמל המסכן?
9. איך פרשנו רואה את ההתפתחות הטבעית לפי פרשיות התורה כאשר המטרה הסופית היא "קדושים"?

* * *